

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΕ,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν συμμετέχει μετὰ χαρᾶς εἰς τὸν ἐορτασμὸν τῆς ἐκατονταετίας τῆς Δυναστείας ἐν Ἑλλάδι. Κατ' ἐντολὴν δὲ τῆς Συγκλήτου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάχθη, ἵνα εἶπω τὸν προσήκοντα λόγον.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία τῆς νεωτέρας ἐποχῆς ἐπλάσθη μὲ δύο κυρίως στοιχεῖα : τὸ αἷμα καὶ τὸ πνεῦμα. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 21 ἐστηρίχθη εἰς τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα, ἐστηρίχθη εἰς πολὺ αἷμα καὶ εἰς πολὺ πνεῦμα. Τὸ γεγονός δέ, ὅτι οἱ ὀπλαρχηγοὶ δὲν ἦσαν μορφωμένοι δὲν σημαίνει, ὅτι δὲν εἶχον πνεῦμα. Τοῦναντίον διεκρίνοντο ὅλοι διὰ τὸν πλούσιον φυσικὸν των νοῦν, ὁ ὁποῖος συνεκέντρωνε μέσα του ὅλην τὴν πείραν τοῦ ἔθνους. Συγχρόνως δὲ διεκρίνοντο ὅλοι διὰ τὴν ἐξάαιρετον γνῶσιν τοῦ περιβάλλοντος. Τὸ περιβάλλον δὲ τοῦτο ἦτο ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα, ὅπου ἔγινε ὁ ὑπὲρ πάντων ἀγών.

Ἡ μικρὰ γωνία γῆς, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐπισήμως τὴν ἐστίαν τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων, δηλαδὴ τὸ νεοπαγὲς κρατίδιον, εὐθὺς ὡς ἰδρῦθη, ἔγινε ὁ χῶρος πάλης τῶν ἀντιτιθεμένων συμφερόντων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ἀνέλαβον καὶ τὴν προστασίαν του.

Πρὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Δυναστείας ἐν Ἑλλάδι δύο φυσιογνωμίαι εὐρέθησαν διαδοχικῶς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ νεοπαγοῦς κρατιδίου : ὁ κυβερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας καὶ ὁ βασιλεὺς Ὁθων. Ὁ πολιτικὸς νοῦς τοῦ Ἰ. Καποδιστριαίου ἔσωσε τὴν ἐπανάστασιν ἀπὸ τὴν ἀπειλοῦσαν αὐτὴν αὐτοκαταστροφὴν, διότι πραγματικῶς αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ ἰδρυτής, ὁ θεμελιωτής τῆς νέας πολιτείας. Ὁ λαὸς ἐδέχθη τὸν Καποδίστριαν ὡς σωτῆρα καὶ ὡς πατέρα. Εἰς ἐλάχιστον διάστημα χρόνου μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἀρχῆς ἀπὸ τὸν Καποδίστριαν ἡ ἀνὰ τὴν χώραν ἀναρχία ἐξέλιπε, ἐστερεώθη ἡ δημοσία ἀσφάλεια, τὸ Δημόσιον Ταμεῖον ἤρχισε τῷ ὄντι νὰ λειτουργῇ, τέλος δὲ ἡ πειρατεία εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας κατηργήθη. Ὁ Δημ. Βερναρδάκης λέγει σχετικῶς : « Ἐνόμιζες, ὅτι ἄγγελος Θεοῦ διέχυσεν εἰς τὴν χώραν τὸ εἰρηναῖον αὐτοῦ πνεῦμα καὶ τὸ πρὶν ζοφερόν καὶ ἄμορφον χάος διεδέχθη πολιτεία εὐνομούμενη

καὶ κανονική... Τόσον δὲ κοινὸν καὶ στερεωμένον ἦτο τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς εὐνομίας, ὥστε, ὅτε εἰς ἀπόκεντρόν τι καὶ ἔρημον μέρος ποιμὴν τις, ὀδηγῶν τὸ ποίμνιόν του, συνηγήθη μετὰ στρατιωτῶν, εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἔρριψε βλέμμα λύκου εἰς ἀρνίον τι, καλὸν εἰς βρωῶν : « τί τὸ κυττάξεις ; » εἶπε πρὸς αὐτὸν ἄφοβος καὶ πλήρης θάρρους ὁ ποιμὴν, « ἔχει Μπαρμπαγιάννην καὶ τὸ φυλάττει ». Ὁ Καποδίστριας ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς διοικήσεως, τῆς δικαιοσύνης, τῆς γεωργίας καὶ τῆς παιδείας τοῦ Ἑθνους.

Ὅμως τὸ πολιτικὸν ἔργον τοῦ Καποδιστρίου, ὅπως ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἔργα, εἶχε τὰς ἐλλείψεις του. Οὔτε ἦτο δυνατόν, ἀκόμη καὶ ὁ πολιτικὸς νοῦς τοῦ Καποδιστρίου, νὰ ἀνταποκριθῆ πλήρως εἰς τὰ σκληρὰ προβλήματα τῆς στιγμῆς καὶ νὰ κατασιγάσῃ τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸν Βερναρδάκη, ἔλαβον τὴν ἔκφρασίν των εἰς τὸν φοβερὸν λόγον « τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν » καὶ τέλος εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς δολοφονίας. Οὕτως ὁ Καποδίστριας διὰ τοῦ πνεύματός του, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ αἵματός του ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ πάντα.

Ἡ δευτέρα φυσιογνωμία, ἣ ὁποία εὐρέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς νεαρᾶς πολιτείας τῶν Ἑλλήνων, εἶναι ὁ βασιλεὺς Ὅθων, γόνος τῆς φιλελληνικῆς βαυαρικῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ὁ ὁποῖος ἐκλήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἀπόλυτος μονάρχης. Ὁ Ὅθων ἐβασίλευσεν ἐπὶ 30 περίπου ἔτη, ἣ δὲ βασιλεία του ἀποτελεῖ τὴν ρωμαντικὴν περιόδον τῆς ζωῆς τῆς νεαρᾶς πολιτείας. Ὁ Ὅθων ἐνεσάρκωσεν εἰς τὸ πρόσωπόν του ὅλον τὸν εὐρωπαϊκὸν φιλελληνισμόν, εἶχε δὲ μνηθῆ ὑπὸ τῶν διδασκάλων του καὶ ἰδίως ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου Schelling εἰς τὸ πνεῦμα τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος. Ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς φιλέλλην καί, ὅταν ἡ ἐκραγεῖσα ἐπανάστασις τὸν ἠνάγκασε νὰ φύγῃ, ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὡς Ἑλληγ. Ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Σαλαμῖνος, προτοῦ ἀναχωρήσῃ ὁ Ὅθων, ἐξέδωκε προκήρυξιν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἔχουσαν οὕτω :

« Ἑλληγες, πεπεισμένοι, ὅτι μετὰ τὰ τελευταῖα συμβάντα, ἅτινα ἔλαβον χώραν εἰς διάφορα μέρη τοῦ βασιλείου, ἰδίως εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἣ περαιτέρω ἐν Ἑλλάδι διαμονή μου κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἠδύνατο νὰ φέρῃ τοὺς κατοίκους αὐτῆς εἰς ταραχὰς αἱματηρὰς καὶ δυσκόλους νὰ καταβληθῶσιν, ἀπεφάσισα ν' ἀναχωρήσω τοῦ τόπου τούτου, τὸν ὁποῖον ἠγάπησα καὶ εἰσέτι ἀγαπῶ καὶ πρὸς εὐήμεριαν τοῦ ὁποῖου ἀπὸ 30 σχεδὸν ἐτῶν οὔτε φροντίδων, οὔτε κόπων ἐφείσθην. Ἀποφεύγων πᾶσαν ἐπίδειξιν, εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν μόνον τὰ ἀληθῆ τῆς Ἑλλάδος συμφέροντα καὶ πάσαις δυνάμεσι προσεπάθησα νὰ προαγάγω τὴν ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν, ἐπιστήσας ἰδίως τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀμερόληπτον τῆς δικαιοσύνης ἀπονομήν. Ὅσακις δὲ ἐπρόκειτο περὶ ἰῶν κατὰ τοῦ προσώπου μου ἐγκλημάτων, ἔδειξα πάντοτε μεγίστην ἐπιείκειαν καὶ λήθην τῶν πεπραγμένων. Ἐπιστρέφων εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς μου

λποῦμαι ἀναλογιζόμενος τὰς συμφοράς, ὅφ' ὧν ἐπαπειλεῖται ἡ προσφιλής μου Ἑλλάς ἐκ τῆς νέας πλοκῆς τῶν πραγμάτων καὶ παρακαλῶ τὸν εὐσπλαγχρον θεὸν ν' ἀπονεύμῃ πάντοτε τὴν χάριν του εἰς τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος ».

Ἐπειτα λοιπὸν ἀπὸ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ Καποδιστριαίου ἠκολούθησε τὸ ἄδοξον τέλος τῆς μοναρχίας τοῦ Ὁθωνος. Πόσον ὁ Ὁθων ἠγάπησε τὴν Ἑλλάδα καταφαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1862, ὅτε ἀνεχώρησεν ἐξ Ἑλλάδος, μέχρι τοῦ 1867, ὅτε ἀπέθανεν εἰς Bamberg τῆς Βαυαρίας, εἰς ἡλικίαν 52 ἐτῶν, γλῶσσα τοῦ βασιλικοῦ του οἴκου ὑπῆρξεν ἡ Ἑλληνική. Ἡ ἀγάπη του ἐπίσης πρὸς τὴν Ἑλλάδα καταφαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν παραγγελίαν, ἣν ἄφησε πρὸ τοῦ θανάτου του, ὅπως τὸ νεκρὸν του σῶμα περιβληθῇ διὰ τῆς ἑλληνικῆς στολῆς. Τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν διετήρησε εἰς τὸν βασιλικὸν τῆς οἴκου καὶ ἡ βασίλισσα Ἀμαλία, ἣτις ἀπέθανε 8 ἔτη μετὰ τὸν Ὁθωνα.

Ὁ ἀπειληθεὶς ἐμφύλιος πόλεμος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ὁθωνος ἀπεφεύχθη, εἰς δὲ τὸ Ἐξωτερικὸν ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐπανάστασις εὐτυχῶς ἐγένετο δεκτὴ ἄνευ δυσαρέστων ἀντιδράσεων.

Μετὰ πολλὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν Δυνάμεων, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἦτο νὰ ἀποκλεισθῇ βασιλεὺς προερχόμενος ἀπὸ τοὺς βασιλικοὺς οἴκους τῶν Δυνάμεων, ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις τοῦ 1863 ἀνεκήρυσεν ὁμοφώνως τὸν πρίγκηπα τῆς Δανίας Γουλιέλμον Γεώργιον Συνταγματικὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων. Ἐξέλεξε δὲ Ἐπιτροπείαν ἀποτελουμένην ἀπὸ τὸν Κ. Κανάρην, Θ. Ζαΐμην καὶ Δ. Γρίβαν, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ μεταβῇ εἰς Κοπεγχάγην καὶ νὰ προσφέρῃ τὸ Στέμμα τὸ ἑλληνικὸν εἰς τὸν πρίγκηπα τῆς Δανίας, τὸν καὶ ἀρχηγέτην τῆς ἑλληνικῆς Δυναστείας, τῆς ὁποίας τὴν ἑκατονταετίαν ἐορτάζομεν. Ἡ Ἀδελφὴ ὁμοῦς τῆς Δανίας προέτεινε μεταξὺ τῶν ἄλλων δύο ὄρους : τὴν ἔνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν παραίτησιν τοῦ Ὁθωνος ἀπὸ τὰ δικαιώματα τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ παραίτησις δὲν ἦτο δυνατὴ, αἱ τρεῖς Μεγάλαι Δυνάμεις ἀπεφάσισαν νὰ καταργήσουν τὰ δικαιώματα τοῦ Ὁθωνος ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου. Συνεφώνησαν δὲ καὶ διὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν δύο τούτων βασικῶν ζητημάτων ἡ Ἀδελφὴ τῆς Δανίας συνήρесе, ὁ δὲ Κανάρης ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως προσέφερεν εἰς τὸν Γεώργιον τὸ ἑλληνικὸν Στέμμα. Ὁ νεαρὸς βασιλεὺς ἦτο τότε μόνον 18 ἐτῶν. Ἐνδεικτικὸν τῆς πλοκῆς τῶν συμφερόντων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐν Ἑλλάδι εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι, προτοῦ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Γεώργιος, ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Πετρούπολιν, τὸ Λονδῖνον καὶ τοὺς Παρισίους.

Ὅταν ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηύθυνε διάγγελμα

πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Εἶμαι εὐτυχῆς ὅτι ἔχω ἀνὰ χεῖρας πρωτότυπον τοῦ διαγγέλματος τούτου, τὸ ὁποῖον ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Μαριδάκης ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἀκαδημίας (βλ. πίναξ I). Τὸ διάγγελμα ἔχει ὡς ἑξῆς :

ΕΛΛΗΝΕΣ,

« Ἀναβαίνων τὸν θρόνον, ἐφ' ὃν μὲ ἐκάλεσεν ἡ ψῆφος ὑμῶν, αἰσθάνομαι τὴν »
« ἀνάγκην, ὅπως ἀπευθύνω ὑμῖν λόγους τινάς. »

« Οὔτε δεξιότητα οὔτε νοῦν δεδοκιμασμένον φέρω εἰς ὑμᾶς προσόντα τοιαῦτα »
« οὐδὲ νὰ προσδοκᾶτε ἐδόνασθε ἀπὸ τῆς ἡλικίας μου. Ἀλλ' ὁμως φέρω ὑμῖν πεποί- »
« θησιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰλικρινῆ, μετὰ βαθείας πίστεως εἰς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι »
« ταυτότητα τῆς τύχης ἐμοῦ τε καὶ ὑμῶν. Ὑπόσχομαι ὑμῖν νὰ ἀφιερῶσω τὴν ζωὴν »
« μου σύμπασαν ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας ὑμῶν. »

« Οὐ μόνον θέλω σεβασθῆ καὶ τηρήσει εὐσυνειδότηως τοὺς Νόμους ὑμῶν, καὶ »
« πρὸ πάντων τὸ Σύνταγμα, τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ πολι- »
« τεύματος, ἀλλὰ θέλω σεβασθῆ καὶ θέλω ἀσκηθῆ, ὅπως ἀγαπῶ τοὺς θεσμοὺς ὑμῶν, »
« τὰ ἦθη σας, τὴν γλῶσσαν ὑμῶν, πᾶν ὅ,τι ὑμεῖς αὐτοὶ λατρεύετε, ὡς ἤδη ἀγαπῶ »
« ὑμᾶς αὐτούς. »

« Παρακαλέσω δὲ τοὺς ἀρίστους καὶ δεξιωτάτους τῶν παρ' ὑμῖν ἀνδρῶν, ἵνα »
« συνταχθῶσι περὶ ἐμέ, χωρὶς νὰ ἐμβλέψωσιν εἰς προγενεστέρας πολιτικὰς διαφοράς. »
« τῆ νοήμονι δὲ καὶ πεφωτισμένῃ συναγωγῇ αὐτῶν θέλω προσπαθῆσαι, ὅπως »
« ἀναπτύξω τὰ παντοειδῆ ἀγαθὰ σπέρματα καὶ τοὺς ὕλικοὺς πόρους, οὓς περιέχει »
« ἡ ὠραία Πατρίς ὑμῶν, Πατρίς καὶ ἐμοῦ γενομένη ἐφεξῆς. »

« Σκοπὸς τῆς φιλοδοξίας μου ἔσεται οὗτος, νὰ καταστήσω τὴν Ἑλλάδα, ἐφ' ὅ- »
« σον ἀπ' ἐμοῦ ἐξήρτηται, πρῶτυπον βασιλείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ. »

« Ὁ Παντοδύναμος, ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ἀναδεικνύμενος, χειραγωγῆσαι »
« με ἐν ταῖς προσπαθείαις μου· εἶθαι δὲ μηδέποτε ἐπιτρέψῃ, ὅπως λησμονήσω τὰς »
« πανδήμους ὑποσχέσεις, ἃς σήμερον ἔδωκα ὑμῖν. »

« Ἐπὶ τούτοις, ἱκετεύω τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἵνα σκέπη ὑμᾶς ὑπὸ τὴν ἀγίαν καὶ »
« σωτήριον σκέπην Αὐτοῦ. »

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

« Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τοῦ σωτηρίου ἔτους 1863. »

Προερχόμενος ἀπὸ χώραν βόρειον, ἤρεμον, μὲ ἄλλα ἦθη καὶ ἔθιμα, ἐγκαθίσταται τώρα ὁ νεαρὸς βασιλεὺς εἰς μίαν χώραν μεσογειακὴν, πολυπαθῆ καὶ μὲ μακρὰν καὶ ἔνδοξον ἱστορίαν, μέλλει δὲ νὰ ὠρμάσῃ καὶ ὁ ἴδιος ἐδῶ, συμμεριζόμενος τὰς τύχας τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ὁμως ἔχει ἐνώπιόν του πρὸς ἐπίλυσιν τεράστια ἐσωτερικὰ προβλήματα, κυριώτατα δὲ τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ὑποδοῦλων ἀδελφῶν του.

ΕΛΛΗΝΕΣ,

Ἄναβαίνων τὸν θρόνον, ἐφ' ὃν μὲ ἐκάλεσεν ἡ ψῆφος ὑμῶν, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἀπευθύνω ὑμῖν λόγους τινάς.

Οὔτε δεξιότητα οὔτε νοῦν δεδοκιμασμένον φέρω εἰς ὑμᾶς' προσόντα τοιαῦτα οὐδὲ νὰ προσδοκᾶτε ἐδύνασθε ἀπὸ τῆς ἡλικίας μου. Ἄλλ' ὅμως φέρω ὑμῖν πεποιθῆσιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰλικρινῆ, μετὰ βαθείας πίστεως εἰς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ταυτότητα τῆς τύχης ἐμοῦ τε καὶ ὑμῶν. Ὑπόσχομαι ὑμῖν νὰ ἀφιερῶσω τὴν ζῶν μου σύμπασαν ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας ὑμῶν.

Οὐ μόνον θέλω σεβασθῆ καὶ τηρήσει εὐσυνειδότης τοὺς Νόμους ὑμῶν, καὶ πρὸ πάντων τὸ Σύνταγμα, τὸν ἀχρογωνιαῖον λίθον τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ θέλω σεβασθῆ καὶ θέλω ἀσκηθῆ ὅπως ἀγαπῶ τοὺς θεσμοὺς ὑμῶν, τὰ ἦθη σας, τὴν γλῶσσαν ὑμῶν, πᾶν ὅ,τι ὑμεῖς αὐτοὶ λατρεύετε, ὡς ἤδη ἀγαπῶ ὑμᾶς αὐτοὺς.

Παρακαλέσω δὲ τοὺς ἀρίστους καὶ δεξιωτάτους τῶν παρ' ὑμῖν ἀνδρῶν, ἵνα συνταχθῶσι περὶ ἐμὲ, χωρὶς νὰ ἐμβλέψωσιν εἰς προγενεστέρας πολιτικὰς διαφορὰς· τῆ νοήμονι δὲ καὶ πεφωτισμένῃ συναρωγῇ αὐτῶν θέλω προσπαθῆσαι, ὅπως ἀναπτύξω τὰ παντοειδῆ ἀγαθὰ σπέρματα καὶ τοὺς ὕλικούς πόρους, οὓς περιέχει ἡ ὡραία Πατρίς ὑμῶν, Πατρίς καὶ ἐμοῦ γενομένη ἐφεξῆς.

Σκοπὸς τῆς φιλοδοξίας μου ἔσεται οὗτος, νὰ καταστήσω τὴν Ἑλλάδα, ἐφ' ὅσον ἀπ' ἐμοῦ ἐξήρτηται, πρῶτυπον βασιλείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Ὁ Παντοδύναμος, ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ἀναδεικνύμενος, χειραγωγῆσαι με ἐν ταῖς προσπαθείαις μου· εἶθαι δὲ μηδέποτε ἐπιτρέψῃ, ὅπως λησμονήσω τὰς πανδήμους ὑποσχέσεις, ἃς σήμερον ἔδωκα ὑμῖν.

Ἐπὶ τούτοις, ἵκετεύω τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἵνα σκέπη ὑμᾶς ὑπὸ τὴν ἀγίαν καὶ σωτήριον σκέπην Αὐτοῦ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τοῦ σωτηρίου ἔτους 1863.

*πρόκειται ἐπὶ τῆς ἀναβαίσεως
ἐν 17 ἡμέραις τῆς 18 τοῦ ἰδίου ἔτους*

Ὁ ἠθικὸς δυναμισμὸς τοῦ Ἑθνους, τοῦ ὁποῖου καρπὸς ἦτο ἡ ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ὄχι μόνον δὲν ἐμειώθη διὰ τῶν τεραστίων κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν θυσιῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποκτηθείσης ἐλευθερίας ἐνεδυναμώθη τόσο, ὥστε ἀνὰ πᾶσαν στιγματὴν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκτραγῆ εἰς πράξεις, αἵτινες νὰ ἔθετον ὄχι μόνον τὸν βασιλέα, ἀλλὰ καὶ τὰς Δυνάμεις ἐνώπιον ἀδυσωπῆτων καταστάσεων. Ἡ δὲ συντελεσθεῖσα ἔνωσις τῆς Ἐπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνίσχυσε τὸν ἠθικὸν τοῦτον δυναμισμὸν τοῦ λαοῦ. Κατὰ βάθος καὶ αὐτὴ ἡ βασιλεία εἰς τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ ὄφειλε ὄχι μόνον νὰ ἐκφράζη τὸν δυναμισμὸν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ἐνισχῆ. Συνεπῶς σπανίως νεαρὸς βασιλεὺς εὐρέθῃ ἐνώπιον τόσοσιν σκληρῶν προβλημάτων καὶ ἐπὶ τόσοσιν ἐπισφαλοῦς ἐδάφους, ὅσον ὁ βασιλεὺς Γεώργιος.

Ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἡ ὁποία προσέφερε τὸ Στέμμα εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον, κατέληξεν ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὴν ψήφισιν τοῦ νέου Συντάγματος καὶ εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦτο ὁ βασιλεὺς ὤμοσε πανηγυρικῶς πίστιν. Διὰ τοῦ ὄρκου τούτου κατ' οὐσίαν ὁ βασιλεὺς εἰσῆρχετο εἰς τὸ σχολεῖον τῆς σκληρᾶς ἑλληνικῆς πολιτικῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία πάραυτα ἔθεσεν ἐνώπιόν του προβλήματα ἐξόχως σκληρά.

Τὸ μέγα ἐθνικὸν θέμα, τὸ ὁποῖον συνετάραξε τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου καὶ ἔδειξε κατὰ τρόπον ἀνάγλυφον εἰς τὸν βασιλέα, ὅτι τὰ σκληρὰ προβλήματα τοῦ κράτους του ἐκτείνονται πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας του, ἦτο ἡ Κρητικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1866. Ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας Μοντιέ, ὅστις συνεβούλευσε τὸν βασιλέα νὰ ἀπόσχη πάσης ἐνεργείας ὡς πρὸς τὴν Κρητικὴν ἐπανάστασιν, καταφαίνεται, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀπόλυτον συνειδησιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του. « Ἐδέχθην - εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας - νὰ ἀναγορευθῶ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, ὅπως συντακτικῶς πρὸς τοὺς πόθους καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτῶν, ἤλπισα δὲ εἰς τὴν ἀρωγὴν τῆς Εὐρώπης. Ἄν ὁμως αὕτη μὲ ἀπέστειλεν ἐνταῦθα ἐπὶ ἄλλῳ σκοπῷ, δύναται νὰ τὸ εἶπη παρρησίᾳ, ἵνα ἐγκαίρως παραιτηθῶ ἐντολήν ἄδοξον δι' ἐμὲ καὶ ἀνοφελῆ διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Κρητῶν εἰς τὰ Σφακιά τῆς Κρήτης ἐκήρυξε τὴν προσάρτησιν τῆς νήσου εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, κατέλυσε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀνεκήρυξε βασιλέα τῆς νήσου τὸν Γεώργιον Α' τῆς Ἑλλάδος. Τὸ γεγονός τοῦτο ἔγινε δεκτὸν μὲ ἐνθουσιασμὸν ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλων τοὺς Φιλέλληνας ἀνὰ τὸν κόσμον. Τὸ δὲ ὀλοκαύτωμα τῆς Μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου εἰς τὴν Κρήτην ἔσχε συγκλονιστικὸν ἀντίκτυπον ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ψυχρᾶς εὐρωπαϊκῆς

διπλωματίας, συγκεκριμένως δὲ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Γαλλίας ἔναντι τῆς Ἑλλάδος. Τελικῶς ὅμως ἡ διπλωματία τῆς Εὐρώπης, ἕνεκα τῶν ἀντιτιθεμένων συμφερόντων τῶν Δυνάμεων καὶ μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν διπλωματικὴν ρῆξιν τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, συνέταξεν ἀπόφασιν, διὰ τῆς ὁποίας συνίστα εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ἀπέχη ἀπὸ πᾶσαν προᾶξιν ἀντικειμένῃν εἰς τὸ Διεθνὲς δίκαιον καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπη καμμίαν προσβολὴν εἰς τὰς κτήσεις τοῦ Σουλτάνου. Ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τότε τοὺς πρόφην πρωθυπουργοὺς καὶ ἄλλους ἐπιφανεῖς πολιτευτὰς, τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι ἐδέχθησαν τὸ κέλευσμα τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας, τὸ ὁποῖον ἔκλειε πρὸς στιγμὴν πολιτικῶς καὶ διπλωματικῶς τὸ Κρητικὸν θέμα.

Κατ' οὐσίαν ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀνέβαλε τὴν λύσιν τοῦ μονίμου Ἀνατολικοῦ ζητήματος, ἕνεκα ἀκριβῶς τῶν συγκρουομένων συμφερόντων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Οὕτω πρὸς τὸ παρὸν ὁ Μέγας ἀσθενὴς τοῦ Βοσπόρου εἶχε κερδίσει καὶ πάλιν παράτασιν τῆς ζωῆς του. Ἡ αἰμόφυρτος ὅμως Κρήτη θὰ συνεχίσῃ τοὺς ἀγῶνας της μέχρι τοῦ 1912.

Εἰς τὴν Ρωσίαν τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἶχεν ἐπικρατήσῃ ὁ πανσλαβισμὸς, ὁ ὁποῖος περιώριζε τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κρήτην, τὴν Ἡπειρον, τὴν Θεσσαλίαν, εἰς μικρὰν μόνον λωρίδα εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου.

Διαρκούσης τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως ἐγένοντο ἐν Πετροπόλει τὴν 15ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1867 οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως Γεωργίου μετὰ τῆς μεγάλης δουκίσσης τῆς Ρωσίας Ὁλγας. Τὴν δὲ 21ην Ἰουλίου τοῦ 1868 ἐγενήθη ὁ διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ πάνδημον ἀπαίτησιν τοῦ λαοῦ τῆς πρωτευούσης ἔλαβε τὸ ὄνομα Κωνσταντῖνος.

Ἀδυσώπητα ὅμως προβλήματα ἐγεννῶντο συνεχῶς διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Οὕτω κατὰ τὸ ἔτος 1868 προβάλλει εἰς τὸ προσκήριον τὸ βουλγαρικὸν σχίσμα, τὸ ὁποῖον ὑπεκινήθη καὶ ὑπεστηρίχθη ἀπὸ τὴν Ρωσικὴν πολιτικὴν. Ἡ Τυρκία ἀναγνωρίζει τὴν βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν μὲ σκοπὸν νὰ ταπεινώσῃ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ νὰ ἀνοίξῃ χάσμα μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων. Τὸ γεγονός τοῦτο συνετάραξε τὰ πνεύματα ἐν Ἑλλάδι.

Ἐν τῷ μετὰξὺ αἱ Κυβερνήσεις ἐν Ἑλλάδι διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην. Ὁ Χαρίλαος Τρικούπης γράφει εἰς τοὺς «Καιροὺς» τὸ πολύκροτον ἄρθρον του «Τίς πταίει;», ἡ δὲ διώξις του διὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο προκαλεῖ γενικὴν συγκίνησιν. Τὸ ἀντιπολιτευτικὸν ρεῦμα ὀγκοῦται καὶ ἀπειλεῖ νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐπαναστατικόν. Ὁ βασιλεὺς πρὸς στιγμὴν σκέπτεται νὰ παραιτηθῇ. Ὁ συντάκτης τοῦ «Αἰῶνος» Τιμολέων Φιλήμων ὑψώνει τὴν σημαίαν τῆς Δημοκρατίας. Τέλος ὁ Τρικούπης καλεῖται νὰ σχηματίσῃ κυβέρνησιν καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ἐκλογάς. Ὁ Τρικούπης καὶ ἐκλεκτὰ

μέλη τοῦ κόμματός του ἐκλέγονται, κυβένησιν ὁμως μετὰ τὰς ἐκλογὰς ἐσχημάτισεν ὁ Κουμουνδοῦρος ὡς διαθέτων ἰσχυρότερον κόμμα.

Ραγδαῖα ἐξελίσσονται τώρα τὰ γεγονότα εἰς τὴν Βαλκανικὴν. Ἐν Βοσνία καὶ Ἐρζεγοβίνη ἐκρήγνυται ἐπανάστασις, ἡ Βουλγαρία ἐξεγείρεται· ὁ Σερβοτουρκικὸς πόλεμος ἀρχίζει, τὴν δὲ 11ην Ἀπριλίου 1877 ἡ Ρωσία κηρύσσει τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας. Εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν μετέχον ὅλοι οἱ χριστιανικοὶ λαοὶ τοῦ Αἴμου πλὴν τῆς Ἑλλάδος. Παρὰ τοῦτο ὁμως τὴν 21ην Ἰανουαρίου τοῦ 1878 ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς διαβαίνει τὰ ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα, φθάνει εἰς Δομοκόν, ἀλλὰ ἀμέσως ἀνακαλεῖται τῇ ἐπεμβάσει τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Ἑλλὰς περιορίζει τώρα τὴν δρᾶσιν της εἰς τὸ νὰ ὑποθάλη τὰς ἐπαναστάσεις εἰς Θεσσαλίαν, Ἡπειρον καὶ Κρήτην.

Τὴν 19ην Φεβρουαρίου τοῦ 1878 ὑπογράφεται ἡ ἐν Ἀγίῳ Στεφάνῳ συνθήκη εἰρήνης μετὰ τὴν Ρωσίαν καὶ Τουρκίαν διὰ τῆς ὁποίας δημιουργεῖται ἡ Μεγάλῃ Βουλγαρία καὶ δίδεται ἀνεξαρτησία εἰς Ρουμανίαν, Σερβίαν καὶ Μαυροβούνιον. Ἡ συνθήκη αὕτη ἦτο μέγα πλῆγμα διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Ἡ πάλη ὁμως τῶν Δυνάμεων ἀνέτρεψεν εὐτυχῶς τὴν συνθήκην αὐτὴν κατὰ τὸ ἐν Βερολίῳ συνέδριον. Μὲ τὴν ἐπέμβασιν κυρίως τῆς Γαλλίας ἀναγνωρίζεται τώρα εἰς τὴν Ἑλλάδα τίτλος ἐπὶ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας, ὁ ὁποῖος ὁμως τὴν 10ην Φεβρουαρίου 1881 ἐτροποποιήθη εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τῆς χαραχθείσης δὲ νέας γραμμῆς προσηρτάτο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Θεσσαλία καὶ μέρος τῆς Ἡπείρου περὶ τὴν Ἄρταν. Οὕτως ἀπὸ τῆς ἀνόδου εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως Γεωργίου, παρὰ τὴν σκληρότητα τῶν περιστάσεων καὶ παρὰ τὴν βασικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, νὰ ἀναγνωρίζουν τὴν ἐπιρροὴν τῶν ξένων Δυνάμεων ἐν Ἑλλάδι, ἠλευθερώθη ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου καὶ ἕτερον τμήμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Αἱ σκληραὶ ὁμως δοκιμασίαι, ἀπὸ τὰς ὁποίας διῆλθον κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα τὸ Ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀρτιωτέραν στρατιωτικὴν καὶ ναυτικὴν ὀργάνωσιν, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς τὴν χαλύβδωσιν τῶν ἐλπίδων τοῦ Ἔθνους. Ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηρῆς παραμένον τώρα δύο ἄνδρες, ὁ Κουμουνδοῦρος καὶ ὁ Τρικούπης. Ὁ Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος ὁμως ἀποθνήσκει τὴν 26ην Φεβρουαρίου τοῦ 1883, βαθύτατα πικραμένος διὰ τὰς ἐναντίον του ἐπικρίσεις ἐν τῇ Βουλῇ, διότι ἐδέχθη τὴν νέαν γραμμὴν τῶν συνόρων τοῦ Κράτους, ἡ ὁποία ἄφηγε ἔξω τῆς Ἑλλάδος τὸ μέγα τμήμα τῆς Ἡπείρου. Εἰς τὰς ἐπικρίσεις ταύτας ὁ ἴδιος ἀπήντησε : « τὸ κατ' ἐμὲ ἐν μόνον διαρκῶς ἐπιθυμῶ, πρὶν καταβῶ εἰς τὸν τάφον, νὰ θέσω τὴν ὑπογραφήν μου καὶ εἰς ἄλλας ὁμοίας πράξεις ».

Ἀκολουθεῖ ἡ τριετὴς κυβένησις Χαριλάου Τρικούπη ἀπὸ τοῦ 1882 μέχρι τοῦ 1885, ἣτις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἰσχυρὰ καὶ μακρόβιος ἀπὸ τοῦ 1863 κυβένησις. Ὁ

Τρικούπης είχε διατελέσει ήδη δις ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ εἰχεδιαπραγματευθῆ τὴν σύναψιν συνθήκης μετὰ τῆς Σερβίας τὸ 1867 ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶχε δὲ ὑποβάλει καὶ μακροσκελὲς σχετικὸν ὑπόμνημα εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ μετὰ τὸν Καποδίστριαν, ὅπου ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκεται πολιτικὸς μὲ σπανίαν θέλησιν, παρρησίαν, ἀπλότητα καὶ νοῦν τετραγωνικόν. Ἄξων τῆς πολιτικῆς τοῦ Τρικούπη γίνεται τώρα ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Τρικούπης ὀργανώνει τὸ κράτος ἐκ βάθρων, ἀναλαμβάνει ὁ ἴδιος τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν μονίμων ἔργων.

Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, χωρὶς νὰ ἐκτρέπεται ποτὲ τῶν Συνταγματικῶν του δικαιωμάτων, ὑπεστήριξε τὴν πολιτικὴν τοῦ Τρικούπη. Οἱ οἰκονομικοὶ ὅμως νεωτερισμοὶ τοῦ Τρικούπη καὶ πρὸ παντὸς τὸ φορολογικὸν του σύστημα προεκάλεσαν σφοδρὰν ἀντίδρασιν, τὸ πολιτικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ἦτο νὰ ἀνέλθῃ τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἀρχὴν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1885 ὁ Θ. Δεληγιάννης.

Αἰφνιδιαστικὸν ὅμως γεγονός, δηλαδὴ ἡ ἔνωσις τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας μετὰ τὴν Βουλγαρίαν, ἀναταράσσει τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1885 τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἐπιστρατεύσεις τῆς ὁποίας ὀδηγεῖ εἰς τὸν ναυτικὸν ἀποκλεισμόν της ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων. Τὸν ἀποκλεισμόν τοῦτον εἰσηγήθη ὁ ἴδιος ὁ Γλάδστων, διότι ἐπίστευεν, ὅτι εἰς μονομαχίαν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Τουρκίας, ὡς εἶχον τὰ πράγματα, ἡ Ἑλλὰς θὰ ὑπέκλυτε. Οὕτως ὑπεχρεώθη ἡ Ἑλλὰς διὰ διακοινώσεως τῶν Δυνάμεων, ἡ ὁποία ἐπέτεχε θέσιν τελεσιγράφου, νὰ ἀποστρατευθῆ.

Ἡ τραγικὴ πορεία τῶν γεγονότων διακόπτεται κατὰ τὸ 1886 ἀπὸ τὸν ἐορτασμόν διὰ τὴν ἐνηλικίωσιν τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου, εἰς τὸν ὁποῖον συμμετέχει σύμπαν τὸ Ἔθνος, τὸν πανηγυρισμὸν τῆς 50ετηρίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τὸν ἐορτασμόν τῆς εἰκοσιπενταετίας τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου τοῦ Α' καὶ τέλος ἀπὸ τοὺς γάμους τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου μετὰ τῆς πριγκίπισσας Σοφίας, οἱ ὁποῖοι ἐτελέσθησαν ἐν Ἀθήναις μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος τὴν 15ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1888. Εἰς τὸν Κωνσταντῖνον ὁ ἑλληνικὸς λαὸς προσέβλεπε ὡς εἰς συνεχιστὴν τῆς βυζαντινῆς παραδόσεως. Ὁ θρόνος τοῦ Βυζαντίου ἦτο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ μόνιμος, ἀπετέλει δὲ τὴν βάσιν τῆς Μεγάλῆς Ἰδέας, ἡ ὁποία συνεκίνει βαθύτατα τὸν νεαρὸν διάδοχον τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου. Ἡ συστηματικὴ ἐκπαίδευσίς τοῦ Διαδόχου ἐγένετο ἀπὸ καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου, ὅτε δὲ συνεπλήρωσεν οὗτος τὴν ἐγκύκλιον μαθητείαν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν Ἐδελπίδων, ὁπόθεν ἐξῆλθε μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ· τὸ δὲ 1886 κατετάγη εἰς τὸ πρῶτον πεζικὸν Σύνταγμα, ὅπου ἔλαβε τοὺς στρατιωτικὸς βαθμοὺς μέχρι καὶ τοῦ συνταγματάρχου. Μετὰ ταῦτα

μετέβη εις Γερμανίαν και παρηκολούθησε μαθήματα πολιτικῶν ἐπιστημῶν εις τὰ Πανεπιστήμια τῆς Λειψίας και τῆς Χαϊδελβέργης. Εἰς Βερολίνον, ὅπου μετέβη, ἔτυχε ἐγκαρδίου τιμητικῆς ὑποδοχῆς ἀπὸ τὴν πρωσσικὴν Αὐλήν, ὃ δὲ γηραιὸς αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος ὁ Α', εις ἔνδειξιν ὑψίστης τιμῆς πρὸς τὸν Διάδοχον, ἀνήρτησεν εις τὸ στῆθος τὸ ἀνώτατον πρωσσικὸν παράσημον τοῦ Μέλανος Ἀετοῦ, τὸ ὁποῖον ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ αὐτοκράτωρ ἀφῆρσεν ἀπὸ τὸ ἰδικόν του στῆθος.

Τὸ ἀκοίμητον ὅμως Κρητικὸν ζήτημα, τὸ οἰκονομικὸν ἀδιέξοδον τῆς Χώρας, ἢ κήρυξις τῆς χρεωκοπίας, ἢ ἔξοδος τοῦ Τρικούπη ἐκ τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς, εἶναι γεγονότα, τὰ ὁποῖα δίδουν τὴν εἰκόνα τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν τώρα καλεῖται νὰ δαμάσῃ ἢ κυβέρνησις Δεληγιάννη, ἢ σχηματισθεῖσα τὴν 31ην Μαΐου τοῦ 1895. Ἐπὶ πλέον δὲ ὁ μετ' οὐ πολὺ ἐπελθὼν θάνατος τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ἀνδρὸς Χαριλάου Τρικούπη καθίστα τὴν πραγματικότητα σκληροτέραν. Ἡ μόνιμος ὅμως ἐκρηκτικὴ ἔβλη τῆς Κρήτης ἐξεγείρει ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἢ ὁποῖα ταυτίζει τὴν τύχην τῆς μετ' τὴν Κρήτην ἢ γενικῆ δὲ πίεσις, ἢ ὁποῖα ἀσκεῖται πανταχόθεν ἀναγκάζει τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἀποστολὴν τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου εις Κρήτην, ὅπου ἐπίσης ἀποβιβάζεται ὁ συνταγματάρχης Τιμ. Βάσος μετ' στρατιωτικὸν σῶμα και οὕτω γίνεται ἢ κατάληψις τῆς νήσου ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'. Ἡ Ἑλλάς ἀρνεῖται τὰς ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων περὶ ἀπλῆς αὐτονομίας τῆς νήσου, ὅπως ἐπίσης ἀρνεῖται νὰ ἀνακαλέσῃ τὸν στρατὸν τῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὀδηγεῖ εις τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897.

Ὁ πρωθυπουργὸς Δεληγιάννης εἶχεν ἀναθέσει εις τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ Στρατοῦ τῆς Θεσσαλίας μόνον ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, ἵνα θέσῃ φραγμὸν εις τὰς ἐνεργείας τῆς Ἐθνικῆς Ἐταιρείας. Ἡ ἀνισότης τῶν δυνάμεων μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων ὀδηγεῖ εις τὴν ἥτταν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ τουρκικὸς στρατὸς προελαύνει και στρατοπεδεύει πρὸ τῆς Λαμίας. Χάρις ὅμως εις τὰς ἐνεργείας τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ἐπεμβαίνει ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος Α' τῆς Ρωσίας και ἐπιβάλλει συνθήκην εἰρήνης.

Τὸ ἀτύχημα τοῦ 1897 ἐδημιούργησε βαθεῖαν κρίσιν εις τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους, τῆς ὁποίας ὁ ἀντίκτοπος ἔφθασε μέχρι τῆς Δυναστείας. Ἦτο δὲ τοῦτο φυσικόν, διότι ἢ ἑλληνικὴ Δυναστεία ἔχει τὴν βᾶσιν τῆς εις τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ. Ὅταν δὲ ἢ βᾶσις τῆς πυραμίδος μιᾶς πολιτείας κινεῖται, εἶναι φυσικὸν ἢ κινήσις αὕτη νὰ μεταδίδεται ἀκαριαίως και εις τὴν κορυφὴν τῆς πυραμίδος τοῦ Κράτους, ὅπου ἴσταται ὁ ἀνεύθυνος ἄρχων.

Ἡ διαλεκτικὴ ὅμως τῶν ἱστορικῶν πραγμάτων εἶναι πάντοτε ἀμφίστομος. Οὕτως ἢ ἥττα τοῦ 1897 εἶχε και ἐν ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα. Αἱ ἑλληνικαὶ κυβερνήσεις,

αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται μετὰ τὸ 1897, συνειδητοποιοῦν τὴν ἀδυσώπητον ἀνάγκην, νὰ ὀργανωθῇ ὁ στρατὸς καὶ τὸ κράτος ἐπὶ θετικωτέρων βάσεων. Ἡ κυβέρνησις Θεοτόκη, ἡ ὁποία προῆλθεν ἀπὸ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1899, ἀναθέτει εἰς τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον τὴν γενικὴν διοίκησιν τοῦ Στρατοῦ. Ἐπίσης ἡ νέα κυβέρνησις Θεοτόκη τοῦ 1905 ἐντείνει τὰς προσπάθειάς της πρὸς ὀργάνωσιν τοῦ στρατοῦ, ἐκτελοῦνται δὲ τότε τὸ πρῶτον τὰ μεγάλα στρατιωτικὰ γυμνάσια. Τὸ μέγα ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον ἐντεῦθεν προκύπτει, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ στρατὸς ἀπομακρύνεται τῆς πολιτικῆς καὶ ἐπιφέρει ἀξιοματικοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, τῇ ἐπιμενέσει τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ Διαδόχου, τίθενται ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν διείσδυσιν τοῦ βουλγαρικοῦ κομητάτου εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὸ ὁποῖον εἶχε κατορθώσει νὰ ἐξοντώσῃ μέγα μέρος τῆς ἡγεσίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων καὶ χωρίων. Τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα, δηλαδή ὁ δξύτατος ἀγὼν μεταξὺ Ἑλλήνων, Βουλγάρων καὶ Σέρβων περὶ τοῦ ποῖος θὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ χώρα αὕτη τελικῶς περιῆλθεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, ἡ δὲ ἐξουσία τοῦ Σουλτάνου κατέστη σκιώδης, συνετέλεσε τὰ μέγιστα, ὥστε νὰ ἐκδηλωθῇ ἐν Τουρκίᾳ τὸ κίνημα τῶν Νεοτούρκων, τὸ ὁποῖον ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐπιβολὴν συντάγματος. Οὕτω τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1908 διενεργοῦνται βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ ἐν Τουρκίᾳ, εἰς τὰς ὁποίας συμμετέχουν καὶ αἱ χριστιανικαὶ μειονότητες. Εἴκοσι δύο (22) Ἕλληνες ἐκλέγονται βουλευταὶ τῆς Τουρκικῆς Βουλῆς. Πολλοὶ ἀφελεῖς ἐπίστευσαν τότε, ὅτι διανοίγεται στάδιον προόδου, ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς, τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Τουρκίᾳ. Τὸ πνεῦμα ὅμως τοῦ σκληροῦ πυρῆνος τῶν Νεοτούρκων ἦτο ὅλως διάφορον, διότι οἱ Νεότουρκοι ἀπέβλεπον εἰς τὸν διὰ παντὸς μέσον ἐκτουρκισμόν τῶν χριστιανικῶν μειονοτήτων ἢ εἰς τὸν ὀλοκληρωτικὸν αὐτῶν ἐξαφανισμόν. Τοῦτο ἀπεδείχθη ἄλλωστε ἀπὸ τὰς ἀθρόας σφαγὰς Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη.

Ἡ ἀξίωσις τῆς Τουρκίας, ὅπως ἡ Ἑλλάς δηλώσῃ, ὅτι οὐδέποτε ἐμελλε νὰ δεχθῇ τὴν ἔνωσιν τῆς Κρήτης, ὁ φόβος αἰφνιδίας ἐπιθέσεως ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐκ μέρους Τουρκικοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο συγκεντρωμένος εἰς τὰ σύνορα, ἡ συνεχὴς πρόκλησις εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, ἡ πικρία εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἔθνους διὰ τὴν ἦτταν τοῦ 1897, πρὸ παντὸς ὅμως ἡ ἠδύχημένη αὐτοσυνειδησία τοῦ Ἔθνους καὶ ἡ γενικὴ πίεσις τῶν πραγμάτων ἐν Μακεδονίᾳ ὠδήγησαν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Συνδέσμου ἐν Ἑλλάδι με ἀρχηγὸν τὸν συνταγματάρχην Νικόλαον Ζορμπάν. Τὸ πνεῦμα τοῦ Συνδέσμου τούτου ἦλθεν εἰς φῶς τὴν 15ην Ἀγούστου τοῦ 1909 εἰς τὸ Γουδί. Ἡ ἐκ βάρθρων ἀναπροσαρμογὴ τῆς πολιτείας καὶ ἡ ὀργάνωσις ἀξιωμαχοῦ στρατοῦ, ὥστε νὰ δυναθῇ ἡ Χώρα νὰ προλάβῃ τὸν ροῦν τῶν

πραγμάτων ἐν Μακεδονίᾳ, ἦσαν τὰ δύο βασικά αἰτήματα τοῦ πνεύματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει ἐπαναστατικὴν τομὴν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους. Συνάμα ὅμως, ἡ ἐπανάστασις αὕτη ἀνοίγει καὶ ρωγμὴν εἰς τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, ἡ ὁποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐφαίνετο, ὅτι θὰ εἶχε δυσάρεστα ἐπακόλουθα διὰ τὴν Συνταγματικὴν βασιλείαν. Ἐὰν δὲ ἡ δύναμις τῶν πραγματικῶν ἐπαναστάσεων εἶναι, ὅτι βλέπουν τὰ κακῶς ἔχοντα ἐνὸς καθεστῶτος καὶ γίνονται ἀκριβῶς διὰ τὰ καταργήσων, ἡ ἀδυναμία των ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι δὲν δύνανται νὰ τὰ θεραπεύσων, ἐφ' ὅσον δὲν συνοδεύονται ἀπὸ πολιτικὴν νοημοσύνην. Εἰς παρομοίαν πολιτικὴν ἀδυναμίαν ἐρέθη καὶ ἡ ἐπανάστασις αὕτη, διότι ἔλειπεν ὁ πολιτικὸς νοῦς, ὁ ὁποῖος θὰ ἔφερεν εἰς τὴν προᾶξιν τὰ αἰτήματά της. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ἀπορία ὠδήγησε τὴν ἐπανάστασιν νὰ ἔλθῃ εἰς μυστικὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν Κρῆτα πολιτικὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλου, ὁ ὁποῖος συνέστησε εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τὴν σύγκλησιν Ἐθνικῆς συνελεύσεως. Κατὰ τὰς γενομένας δὲ ἐκλογὰς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τοῦ 1910 ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἐξελέγη βουλευτὴς Ἀττικοβοιωτίας, τὴν δὲ 6ην Ὀκτωβρίου 1910 ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἀναθέτει εἰς αὐτὸν τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως. Νέα διπλῆ ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ τροποποιεῖ τὸ Σύνταγμα ὡς πρὸς τὰς μὴ θεμελιώδεις διατάξεις του, ἡ δὲ δευτέρα κυβερνήσις Βενιζέλου ἀναθέτει εἰς τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον τὴν γενικὴν Ἐπιθεώρησιν τοῦ Στρατοῦ καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ βασιλέως Γεωργίου.

Ὁ ρυθμὸς τῶν πραγμάτων τώρα ἐπιταχύνεται. Ἡ Ἑλλὰς εἰσέρχεται εἰς τὴν Βαλκανικὴν συμμαχίαν. Ἡ διοίκησις τοῦ Στρατοῦ ἀνατίθεται εἰς τὸν Διάδοχον. Τὴν δὲ 1ην Ὀκτωβρίου 1912 ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ κηρύσσει τὴν ἔνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ δέχεται τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς. Τέλος τὴν 5ην Ὀκτωβρίου ἡ Ἑλλὰς εἰσέρχεται εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας, ὁ δὲ ἑλληνικὸς στρατὸς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου διασπᾶ τὴν γραμμὴν τῶν συνόρων καὶ ἐκπορθεῖ θέσεις τῶν Τούρκων φύσει καὶ τέχνῃ ὀχυράς, συγκεκριμένως τὸ Σαραντάπορον, καὶ εἰσβάλλει εἰς τὴν Μακεδονίαν. Παραλλήλως πρὸς τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τοῦ πολέμου, νὰ ἐκδιωχθῇ δηλαδὴ ἡ Τουρκία ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐδαφῶν, ἀνοίγεται τώρα καὶ ἕνας ἀγὼν δρόμου μεταξὺ τῶν βαλκανικῶν συμμάχων περὶ τοῦ ποῖος θὰ προλάβῃ νὰ καταλάβῃ τὰ περισσότερα ἐδάφη. Εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν δρόμου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἡ αἰτία προσωρινῆς διαφωνίας μεταξὺ τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς ἡγεσίας ἐν Ἑλλάδι, στόχος ἦτο ἡ Θεσσαλονίκη. Οἱ Βούλγαροι, οἱ ὁποῖοι εἶχον ὑποτιμήσει τὴν κρουστικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὅταν εἶδον, ὅτι μέγα τμήμα τῆς Μακεδονίας ἦτο ἤδη εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκειτο πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Θεσσαλονίκης, ἔσπευσαν μὲ ἰσχυρὸν τμήμα στρατοῦ νὰ ἐμποδί-

σουν τὴν εἴσοδον τῶν Ἑλλήνων εἰς αὐτήν. Ἡ πόλις ὁμως εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ τὴν 26ην Ὀκτωβρίου, δύο ἡμέρας προτοῦ φθάσουν οἱ Βούλγαροι. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἐγκαθίσταται τώρα εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

Τὰ Ἰωάννινα ὁμως ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἀπόρητα. Διὰ τοῦτο ἀποφασίζεται ἢ μεταφορὰ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐκ Μακεδονίας εἰς Ἡπειρον, ὃ δὲ Διάδοχος, ὡς Ἀρχιστράτηγος, μεταβαίνει εἰς Ἡπειρον. Τὸ ὄχυρόν τῶν Ἰωαννίνων, τὸ Μπιζάνι, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς γερμανικῆς ὄχυρωματικῆς τέχνης, εἶναι τώρα ὃ σκληρὸς πυρῆν, τὸν ὁποῖον ὃ Διάδοχος, τὸ Ἐπιτελεῖον καὶ ὃ ἑλληνικὸς στρατὸς καλοῦνται νὰ θραύσουν. Μετὰ σκληρὰν πάλην ἀκολουθεῖ τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου 1913 τὸ λαμπρὸν ἀποτέλεσμα, ἢ παράδοσις τοῦ Μπιζανίου καὶ τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων. Παράλληλως τὸ ἑλληνικὸν ναυτικὸν εἰς τὸ Αἰγαῖον καταλαμβάνει τὰς νήσους τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην καὶ κατ' οὐσίαν ἐλέγχει ὅλον τὸ πέλαγος. Οἱ φορεῖς τῆς βασιλικῆς, τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἐξουσίας, ὃ βασιλεὺς Γεώργιος, ὃ Ἐλευθέριος Βενιζέλος καὶ ὃ Ἀρχιστράτηγος Κωνσταντῖνος, γίνονται διὰ τοὺς ἐλευθέρους καὶ ἀλυτρώτους Ἑλλήνας σύμβολα τοῦ ἀναγεννωμένου Ἑθνος. Ἡ λάμψις ὁμως τῶν ἐνδόξων αὐτῶν ἡμερῶν ἐπισκιάζεται ἀπὸ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ γενάρχου τῆς ἑλληνικῆς Δυναστείας Γεωργίου τοῦ Α'. Τὴν 5ην Μαρτίου τοῦ 1913 ὃ βασιλεὺς Γεώργιος δολοφονεῖται ἐν Θεσσαλονίκῃ, καθ' ἣν στιγμὴν ἀκριβῶς τὸ Ἑθνος ἠτοιμάζετο νὰ ἐορτάσῃ τὴν 50ετηρίδα τῆς βασιλείας του. Οὕτως ὃ βασιλεὺς Γεώργιος ἐπισφραγίζει διὰ τοῦ αἵματός του τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας. Βασιλεύσας ἐπὶ 50 ἔτη ὃ Γεώργιος ὃ Α' ἔμεινε πάντοτε πιστὸς εἰς τοὺς φιλελευθέρους θεσμοὺς τῆς Χώρας καὶ μὲ τὸν ἥπιον καὶ διαλλακτικὸν του χαρακτήρα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ εὐστροφον πνεῦμα του κατώρθωσε, νὰ πράξῃ τὰ πολιτικὰ πάθη καὶ εἶδε τὴν Ἑλλάδα νὰ μεγαλύνεται διὰ μέσου σειρᾶς ὀλοκλήρου δραματικῶν γεγονότων.

Ἡ θλιβερὰ εἶδησις τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ βασιλέως Γεωργίου εὕρισκε τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὁπόθεν ἔρχεται οὗτος ἀμέσως εἰς τὰς Ἀθήνας, ὀρκίζεται ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀναλαμβάνει τὰ βασιλικά του καθήκοντα.

Τὰ πράγματα ὁμως ἐπείγουν. Ὁ Β' βαλκανικὸς πόλεμος ἀρχίζει, ὃ δὲ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Μακεδονίαν, ὁπόθεν ἀπευθύνει διάγγελμα πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῆς Βουλγαρίας. Ἐπακολουθοῦν αἱ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ βασιλέως σκληραὶ μάχαι καὶ νῆκαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Βουλγάρων, καρπὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἢ συνομολόγησις τῆς Συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου, διὰ τῆς ὁποίας ἀπελευθεροῦνται ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἡ Ν. Ἡπειρος, ἡ Δυτικὴ καὶ Ἀνατολικὴ Μακεδονία, αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἡ Κρήτη.

Ὅμως πολλά ἐδάφη κατακτηθέντα ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, παρὰ τὴν συντριπτικὴν ἦτταν τῆς Βουλγαρίας, ἐπεδικάσθησαν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου εἰς αὐτήν. Αἱ νικητρία Βαλκανικὰ Δυνάμεις ὑπεχρεώθησαν καὶ εἰς τὸ Βουκουρεστίον νὰ δεχθῶν τελικῶς τὴν θέλησιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, τῶν ὁποίων ἡ πολιτικὴ, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῆς Βουλγαρίας, ἐπέβαλε εἰς τὴν Βαλκανικὴν τὸ σχῆμα τῶν συμφερόντων των.

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Βαλκανικὴν τὸ προέχον καὶ ἐπεῖγον θέμα ἦτο ἡ ἐσωτερικὴ ὀργάνωσις τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πορεία ὅμως τῶν ἱστορικῶν πραγμάτων, ὅχι μόνον δὲν ἐχάρισε εἰς τὴν χώραν περίοδον εἰρήνης, ἀλλὰ τῆς ἐπέβαλε τὴν σκληρὰν δοκιμασίαν τοῦ Α' παγκοσμίου πολέμου. Ἡ ἱστορία ὅμως οὐδέποτε ἀναμένει τοὺς λαοὺς, ἀλλὰ τοὺς καλεῖ νὰ δράσουν, ἄλλως τοὺς ἀναλίσκει.

Ἔτσι ἀρχίζει ἡ ἀπὸ τοῦ 1914 ἕως τὸ 1922 περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ Ἑθνους, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ μέγα ἐθνικὸν δράμα τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος. Πρωταγωνισταὶ τοῦ δράματος τούτου εἶναι ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ σκηνῆς πρόσωπα εἶναι πολλά. Εἰς τὸ βάθος ὅμως τῆς σκηνῆς κινῶνται αἱ μεγάλαι Δυνάμεις, Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία καὶ Ρωσία. Αἱ πράξεις τοῦ ἐθνικοῦ τούτου δράματος εἶναι τέσσαρες. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰ γεγονότα ἀπὸ τὴν στιγμὴν τῆς διαφωνίας μεταξὺ τοῦ φορέως τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ τοῦ φορέως τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας βασιλέως Κωνσταντίνου, μέχρι τοῦ διχασμοῦ τοῦ Κράτους εἰς δύο τμήματα.

Ἡ δευτέρα περιλαμβάνει τὰ γενόμενα μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸ 1917 καὶ τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου.

Ἡ τρίτη πράξις καλύπτεται ἀπὸ τὰ γεγονότα μέχρι τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1920. Εἰς τὴν πράξιν αὐτὴν ἐμπλῖνται καὶ ὁ τραγικὸς θάνατος τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου.

Τέλος ἡ τετάρτη πράξις περιλαμβάνει τοὺς δραματικὸς ἀγῶνας τοῦ Ἑθνους μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Τὸ μέγα τοῦτο ἐθνικὸν δράμα συνεκλόνησεν ἐκ βάθρων ὅχι μόνον τὴν πολιτείαν ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος, ὠδήγησε δὲ εἰς τὸ πρωτοφανὲς διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ γεγονός, τὸν ριζικὸν ἐκπατρισμὸν τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Ὅπως δὲ συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ μεγάλα ἱστορικὰ δράματα, ἔτσι καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ οἱ πρωταγωνισταὶ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων προσώπων τοῦ δράματος ἠναλώθησαν σχεδὸν πλήρως.

Ὁ τελικὸς ἀπολογισμὸς τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι, ὅτι κατ' οὐσίαν συνεκεντρώθη ὁλος ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἰς τὸν ἐλεύθερον

χώρον τῆς Ἑπαιρωτικῆς Ἑλλάδος. Ὅτι δὲν εἶχε γίνει ποτὲ μέχρι τοῦδε εἰς τὴν τρισχιλιετῆ ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἔγινε τώρα μὲ δραματικὴν γοργότητα, δηλαδὴ ὁ περιορισμὸς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν μίαν ὄχθην τοῦ Αἰγαίου. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην τοῦ Αἰγαίου ἐδημιουργήθη μέγα κενόν.

Ἡ συνθήκη τῆς Λωζάνης, ἡ ὁποία κατέλαβε τὴν θέσιν τῆς συνθήκης τῶν Σεβρῶν, ὥρισε τώρα τὸν Ἔβρον ὡς τὸ σύνορον μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. Θὰ ἀργήσῃ ἀσφαλῶς ἀκόμη πολὺ νὰ γεννηθῇ ὁ ἱστορικὸς τοῦ Ἔθνους, ὁ ὁποῖος θὰ ἐκθέσῃ καὶ θὰ συνθέσῃ διὰ τοῦ λόγου τὸ πολὺπλοκον καὶ πολὺπρακτον τοῦτο δράμα καὶ νὰ τὸ παρουσιάσῃ εἰς τὸ Ἔθνος ἀπληλαγμένον ἀπὸ τὰ συναισθήματα καὶ τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα τὸ καλύπτουν ἀκόμη. Ἡ ἱστορία ὡς σύνολον ἀνθρωπίνων πράξεων συντελεῖται μὲν μὲ δραματικὴν γοργότητα, γράφεται ὁμως μὲ ἄνεσιν χρόνου καὶ μεγάλην βραδύτητα.

Μετὰ τὴν ἑλληνικὴν συμφορὰν καὶ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1922 βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἀνεκρούχθη ὁ Γεώργιος ὁ Β' τὴν 14ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1922. Ἡ ἐπανάστασις κατ' οὐσίαν ἐκυβέρνησε τὴν χώραν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1924, ὁπότε συνεκλήθη ἡ Δ' Συντακτικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία καὶ ἀπεφάσισε τὴν μεταβολὴν τῆς βασιλευομένης εἰς ἀβασίλευτον Δημοκρατίαν. Τὴν δὲ 13ην Ἀπριλίου ἐγένετο δημοψήφισμα, τὸ ὁποῖον ἐπεκύρωσε τὴν ἀπόφασιν τῆς Δ' Συντακτικῆς Συνελεύσεως. Τεράστια ὁμως προβλήματα ὑφώνονται τώρα, τὰ ὁποῖα αἱ Κυβερνήσεις καλοῦνται νὰ δαμάσουν: τὸ πρόβλημα τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, οἵτινες κατέφυγον ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῆς κρατικῆς μηχανῆς, τὸ πρόβλημα τῆς ἀπαλλοτριώσεως καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν γαιῶν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, εἶναι τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα πιέζουν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς κυβερνήσεις τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Ἡ περίοδος τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας ἐν Ἑλλάδι χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀστάθειαν τοῦ πολιτικοῦ βίου, τῆς ὁποίας τὰ αἷτια ἦσαν ἡ τραχύτης τῶν προβλημάτων καὶ αἱ προσωπικαὶ φιλοδοξίαι.

Ἡ περίοδος αὕτη καλύπτει διάστημα ἕνδεκα ἐτῶν τοῦ ἐθνικοῦ βίου. Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις τοῦ 1935 κατήργησε τὴν ἀβασίλευτον δημοκρατίαν καὶ ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ δημοψήφισμα, τοῦ ὁποίου τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ὑπὲρ τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας. Ὁ δὲ βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β' τὴν 21ην Νοεμβρίου τοῦ 1935 ἐπανήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὅταν ἐξέσπασεν ἡ θύελλα τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου, ἦτο φανερὸν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι μεγάλα δεινὰ θὰ ἀνέμενον καὶ τὴν Ἑλλάδα, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς εἶχε γίνει ἀντικειμενικὸς στόχος ὠρισμένης πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐσκόπευε τὴν κατάκτησιν τῆς Χώρας. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ἐξέλεξε τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 ὡς ἡμέραν ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Τῆς ἐπιθέσεως προηγήθη τελεσιγραφικὴ διακοίνωσις,

ὅπως ἡ Ἑλλάς παραδοθῆ. Εἰς τὴν ἀπαίτησιν ταύτην ὁ βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Ἰωάννης Μεταξᾶς ἀντέταξαν τὸ « ΟΧΙ ». Σύσσωμον τότε τὸ Ἔθνος ἀνταπεκρίθη εἰς τὸ « ΟΧΙ » τοῦτο δι' ὄλων του τῶν δυνάμεων. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο, ὅτι ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς συνέτριψε τὴν ἐπίθεσιν καὶ κατέλαβε τὰ μεγάλα ἐλληνικὰ κέντρα, τὴν Κορυτσάν, τοὺς Ἀγίους Σαράντα, τὸ Ἀργυροκάστρον καὶ ἄλλα. Τὴν βῆν ὁμως Ἀπριλίον 1941 ἡ Ἑλλάς ἐδέχετο καὶ ἄλλην ἐπίθεσιν ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης. Πλήμμυρα πολεμικῶν μηχανῶν ἐτέθη εἰς κίνησιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ γῆς καὶ οὐρανοῦ. Ἡ Ἑλλάς τελικῶς ὑπέκλυσε καὶ ἔτσι ἤρχισε ἡ ζοφερὰ περίοδος τῆς ἐχθρικῆς Κατοχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁμως τὸ Ἔθνος συνέχισε τὸν ἀγῶνα του καὶ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκτὸς αὐτῆς. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ἡ Κυβέρνησις συνέχισαν τὸν ἀγῶνα καὶ διὰ στρατοῦ καὶ διὰ στόλου ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος, ἐντὸς δὲ τῶν ὁρίων τῆς Χώρας ἤρχισεν ἡ πολυετής καὶ πολυαίμακτος ἀντίστασις τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἡ ζωτικότητα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὑπῆρξεν ἄνευ προηγουμένου. Ἡ ζωὴ ἐπάλενε συνεχῶς μὲ τὸν θάνατον· ἐθανατοῦτο συνεχῶς καὶ ὁμως ἐνίκα. Τέλος, ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς λυτρώσεως ἀπὸ τὸν ζόφον τῆς κατοχῆς. Τὴν 12ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1944 ἤρχισεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὰ στρατεύματα τῆς κατοχῆς, τὴν δὲ 18ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἐγκαθίσταται εἰς Ἀθήνας.

Ὅμως τὰ δευὰ τῆς χώρας δὲν εἶχον οὔτε τώρα τελειώσει, διότι μετ' ὀλίγον ἐξεργάγη τὸ Δεκεμβριανὸν κίνημα, τὸ ὁποῖον προεκάλεσε νέας συμφορὰς εἰς τὸν τόπον. Ἡ Ἑλλάς εἶχε καὶ αὐτὴν τὴν ἀτυχίαν κατὰ τὸ πέρας τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου. Ἡ ἐπιστροφὴ εἰς τὴν πολιτικὴν ὁμαλότητα ἤρχισε νὰ γίνεταί διὰ τῶν ἐκλογῶν τῆς 31ης Μαρτίου τοῦ 1946. Τὴν δὲ 1ην Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ ἐλληνικὸς λαὸς κληθεὶς εἰς δημοψήφισμα ἐψήφισε ὑπὲρ τῆς βασιλευομένης δημοκρατίας καὶ τὴν 27ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1946 ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β' ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μετὰ τὸ τέρας τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου διὰ τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων τοῦ 1947 ἡ πολυπαθὴς Δωδεκάνησος ἠνώθη μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ περίοδος αὕτη ἐπισφραγίζεται ἀπὸ τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Β', ὁ ὁποῖος τὴν 1ην Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ βασιλεὺς Παῦλος. Ἡ εἰρήνη ὁμως τοῦ Ἔθνους δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐσωτερικῶς ἀποκατασταθῆ, διότι ὁ τραχὺς ἀγὼν ἐναντίον τοῦ κομμουνισμοῦ δὲν εἶχεν εἰσέτι τερματισθῆ. Ὁ ἀγὼν οὗτος ἐκλείσει κατ' οὐσίαν κατὰ τὰ τέλη Αὐγούστου 1949. Ἐκτοτε τὸ Ἔθνος ἐπεδόθη εἰς τὰ εἰρηνικά του ἔργα μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἀνασυγκρότησιν τῶν δυνάμεών του.

Κατὰ τὴν διαρρέυσασαν ἑκατονταετίαν τὸ Ἔθνος ἔπραξεν ἔργα μεγάλα, ἔπαθε δὲ καὶ μεγάλας συμφοράς. Καὶ τὰ μεγάλα ἔργα καὶ αἱ μεγάλαι συμφοραὶ εἶναι χαραγμέναι βαθύτατα εἰς τὴν ψυχὴν του. Εἶναι ὅμως χαρακτηριστικὸν τοῦ δυναμισμοῦ τοῦ Ἔθνος, ὅτι ὄχι μόνον τὰ εὐτυχήματα ἀλλὰ καὶ τὰ δυστυχήματα ἐκραταίωσαν τὴν αὐτοσυνειδησίαν τοῦ Ἔθνος. Ἐνώπιόν του ἐγείρονται σήμερον μεγάλα καὶ ἀδυσώπητα προβλήματα, τὰ ὅποια καλεῖται νὰ δαμάσῃ. Διὰ νὰ δαμάσῃ ὅμως τὰ προβλήματα ταῦτα τὸ Ἔθνος εἶναι ὑποχρεωμένον νὰ σκάψῃ βαθύτερον εἰς τὸ εἶναι του καὶ νὰ θεμελιώσῃ τὴν πνευματικὴν του ὑποδομὴν βαθύτερον ἀπὸ ἄλλοτε, διότι καὶ ἡ ζωὴ εἶναι σκληροτέρα ἀπὸ ἄλλοτε. Καὶ διὰ νὰ σκάψῃ βαθύτερον εἰς τὸ εἶναι του χρειάζεται πλουσίαν Παιδείαν. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι δεύτερα. Τὸ Ἔθνος δὲν θέλει μόνον νὰ ζήσῃ, ἀλλὰ θέλει καὶ νὰ ἀναδειχθῇ, διότι, ἂν δὲν ἀναδειχθῇ, εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ. Τοῦτο δὲ ἔγινε πάντοτε εἰς τὴν ἱστορίαν. Τὸ ἐλληνικὸν Ἔθνος ἔζησε, διότι ἀνεδείχθη. Καὶ ἔχει τὸν δυναμισμὸν διὰ νὰ ἀναδειχθῇ, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρξῃ εἰρήνῃ εἰς τὸν κόσμον.

Β α σ ι λ ε ὦ,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, συμμετέχουσα εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς ἑκατονταετίας τῆς Δυναστείας εὔχεται εἰς τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα μακροήμερουσιν καὶ εὐδαιμονα βασιλείαν. Εὔχεται ἐπίσης εὐδαιμονίαν εἰς τὸν βασιλικὸν Σας οἶκον.

Εὐνόητον ὅμως τυγχάνει, ὅτι ἡ εὐδαιμονία τῆς βασιλείας ἐν Ἑλλάδι εἶναι πάντοτε συνυφασμένη μὲ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ τοῦτο, διότι τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῆς βασιλείας ἐν Ἑλλάδι εἶναι, ὅτι αὕτη δὲν εἶναι ὑπόλοιπον τῆς φεουδαρχίας, ὅπως ἄλλοῦ, ἀλλὰ στηρίζεται εἰς τὴν πολιτικὴν βούλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὅ,τι κυρίως ζητεῖ ἡ πολιτικὴ βούλησις τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν βασιλευομένην δημοκρατίαν, εἶναι τὸ σταθερὸν καὶ ἡρεμοῦν σημεῖον εἰς τὴν ὅλην ὀργάνωσιν τῆς Πολιτείας. Εἰς τὸ σταθερὸν καὶ ἡρεμοῦν τοῦτο σημεῖον τοποθετεῖ ἡ πολιτικὴ βούλησις τοῦ λαοῦ τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως, τὸ ὁποῖον ἵσταται ὑπεράνω πάντων.

Τὸ σημεῖον τοῦτο πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ ἡρεμῇ, διὰ νὰ κινῶνται ὅλα τὰ ἄλλα, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Μετὰ τὸν λόγον, ὡς ἄνω, τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας, ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεύς, παρελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα, ἀντεφώνησεν, ὡς κάτωθι, τὸν Πρόεδρον.

Ἡ συμπλήρωσις τῆς πρώτης ἑκατονταετίας ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ πάππου μου εἰς τὸν Θρόνον συμπίπτει πρὸς περίοδον ἀνασυντάξεως τῶν δυνάμεων τοῦ Ἑθνους. Παρακολουθῶ ἀπὸ καιροῦ τὰ σημεῖα τὰ μαρτυροῦντα ἔφασιν πρὸς πρόοδον ὡς καὶ ἐτοιμασίαν διὰ τὴν κατάκτησιν νέων θέσεων· πάντα ταῦτα δὲ ἐντὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ πλαισίου τοῦ πολιτεύματος ἡμῶν.

Ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν παρατηρῶ εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς Χώρας τὴν συνεχῆ ὠρίμασιν τοῦ Λαοῦ εἰς πολιτικὴν σκέψιν καὶ κρίσιν. Οἱ Ἕλληνες, δημοκρατικοὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ζωηρῶς ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὰ κοινά, μαρτυροῦμεν, διὰ τῆς πορείας τὴν ὁποίαν ἐχαράξαμεν, ὅτι ἀποκτῶμεν ὁσημέραι ἐναργεστέραν τὴν συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεων ἡμῶν καὶ τῶν εὐθυνῶν, ὡς Ἑθνους, μέλους τῆς Κοινότητος τῶν Εὐρωπαϊκῶν Λαῶν.

Εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Χώρας τὰ ἐπιτεύγματα εἶναι πρόδηλα. Παρὰ τοῦτο ὅμως θεωρῶ, ὅτι εὐρισκόμεθα εἰσέτι εἰς περίοδον προπαρασκευῆς διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπωφεληθῶμεν πλήρως τῆς εἰσόδου ἡμῶν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα. Δὲν ἀρκεῖ νὰ βελτιώσωμεν ἀπλῶς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν ἀπόδοσιν ἡμῶν. Θὰ παραστῇ ἴσως, ἐπὶ πλέον, ἀνάγκη νὰ τρέψωμεν ἐνίους τομεῖς δραστηριότητος πρὸς νέας κατευθύνσεις, ἴσως καὶ νὰ ἀποβάλωμεν ὡς λαὸς κεκτημένας τινὰς συνηθείας εἰς τὸν τρόπον τοῦ οἰκονομικῶς σκέπτεσθαι, τοῦ κρίνειν, τοῦ προγραμματίζειν.

Πρὸ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ πάππου μου εἰς τὸν Θρόνον ἡ Ἑλλάς εἶχεν ἐξέλθει τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἔνδοξος ἀλλὰ στερουμένη τῶν πάντων. Τὰ πρῶτα βήματα τῆς προόδου ἐγένοντο ὑπὸ ἰδιαιτέρως δυσμενεῖς συνθήκας. Καὶ αὐτὴ ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἦτο εἰσέτι δύσκολος, ἐδυσχέραινεν ἔτι πλεόν τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς Χώρας. Ἐκτοτε διηνύσαμεν πολλὸν δρόμον, αἱ δὲ ἀρχικαὶ ἐκεῖναι δυσμενεῖς συνθήκαι καθιστοῦν τὰ ἑλληνικὰ ἐπιτεύγματα πλεόν ἀξιέπαινα.

Ἐνισχυόμενος σήμερον ἐκ τῶν ἐπιτευγμάτων τούτων ὡς καὶ ἐκ τῆς βαθείας γνώσεως τῶν ἀρετῶν καὶ δυνατοτήτων τοῦ Λαοῦ μου, πιστεύω, ὅτι, ἀνατεινόντες τὰς ψυχὰς καὶ ἀξιοποιοῦντες τὸ ἑλληνικὸν τάλαντον, θὰ ἐγκαινιάσωμεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν νέαν περίοδον τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, περίοδον πνευματικῆς ἀκτινοβολίας. Ἀπαιτεῖται εἰσέτι πολλὴ ἐργασία, ἀπαιτεῖται ὁμόνοια καὶ συνεργασία, πραγματικὴ ἐφαρμογὴ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, μελέτη καὶ ἀξιοποίησις τοῦ ἀρχαίου πνευματικοῦ πλούτου, ἐπιλογή καὶ προώθησις τῶν ἀρίστων.

Πάντα ταῦτα, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἐμμονὴ καὶ ἡ πίστις εἰς τὰ πεπερωμένα τοῦ Ἐθνους, θὰ ἀποφέρουν ἐν καιρῷ ὅπωςδήποτε καρπούς. Ἦδη διαβλέπω ἐνώπιον ἡμῶν ἐλκυστικὴν εὐκαιρίαν ἀπαρχῆς ἑλληνικῆς ἀκτινοβολίας. Εἰς τὴν μεγάλην ἡπειρον τῆς Ἀφρικῆς, τὰ νέα Κράτη, βαδίζοντα τὴν ὁδὸν τῆς ἐθνικῆς τῶν ἀνεξαρτησίας, ἀτενίζον μετὰ προσδοκίας, μεταξὺ ἄλλων καὶ πρὸς τοὺς Λαοὺς τῆς Εὐρώπης, προσδοκῶντα πνευματικὴν καὶ ὕλικὴν ἐνίσχυσιν. Ἀποτελεῖ ἐπιβράβευσιν τῆς ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων, ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἀγαποῦν ἡμᾶς ἰδιαιτέρως. Πολλοὶ Ἕλληνες εὐρίσκονται ἤδη ἐγκατεστημένοι εἰς τὰ κράτη τῆς Ἀφρικῆς, χαίροντες ἰδιαιτέρας ἐκτιμῆσεως. Διανοίγεται ἐκεῖ πεδῖον καρποφόρου δράσεως εἰς πολλοὺς νέους Ἕλληνας ἐκπαιδευτικούς, ἐπιστήμονας, τεχνικούς. Πέποιθα, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ δραστηριότης, ἐκδηλουμένη, θὰ ἀποβῆ ὀφέλιμος διὰ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀφρικῆς.

Θὰ ἦτο ἴσως δυνατόν, ὑπὸ τὴν στοργικὴν παρακολούθησιν τῆς Ἀκαδημίας, νὰ ἰδρυθῆ ἐν Ἑλλάδι εἰδικὸς Ὄργανισμός, πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεων μετὰ τῶν νέων Κρατῶν τῆς Ἀφρικῆς, καλλιμερῶν συγχρόνως τὴν

συνεργασίαν μετὰ τῶν ὑφισταμένων συναφῶν διεθνῶν ὀργανώσεων. Οἱ ἀπασχολούμενοι εἰς τὸν Ὀργανισμόν αὐτὸν θὰ εἶχον ὡς ἔργον τὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν εἰς ἔμφυχον ὕλικὸν ἀναγκῶν τῶν νέων Ἀφρικανικῶν Κρατῶν, τὴν ἐνταῦθα ἐπιλογήν καὶ ἐκπαίδευσιν στελεχῶν πρὸς πλήρωσίν των, ὡς καὶ τὴν φροντίδα τῆς παρακολουθήσεως καὶ ἐπισχύσεως αὐτῶν κατὰ τὴν μακρὰν τῆς Ἑλλάδος ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς των.

Ἐμπιστεύομαι τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας αὐτῆς εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἡγέτας τῆς Χώρας, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐκφράζω τὴν ἀμέριστον ἐκτίμησιν καὶ στοργὴν μου.

ΠΑΥΛΟΣ Β.